

پینگ ہلارے

دو جا پنجابی شعری مجموعہ

منور احمد کنڈے
(ٹیلفورڈ انگلینڈ)

باغوں دے وچ گھگی بولے بلبل گیت سناوے
اللہ دابس نام پکارے پاک نبی دی خاطر

پینگ ہلارے

(پنجابی)

منور احمد کنڈے

تاریخ اشاعت: اکتوبر ۲۰۰۶ء

یارب!

ہُن تے محبتاں دی دنیا غلام کر دے
ہر کم ظالماں دا مولا تمام کر دے
تیری زمین تے نے کئے فرعون پھر دے
تیرے نبیٰ دی اُمت دا قتل عام کر دے
چینہاں دے دل درندے تے خون دے نے پیاسے
اوہناں دی ختم یارب ظلمت دی شام کر دے
پھر رحمتاں دا اپنی بدل وسا کے ربا
ہر دیس اِس جہاں دا دارالسلام کر دے
انسان دے دلاں چے الفت دا بیج بو کے
امن و سلامتی دا پیدا نظام کر دے

پورا کردے ربا میرے روندے دل دا چاء
حشر دیہاڑے بخش خدایا ایہو اک دعا
ابا امی سارے مومن سبھے بھین بھرا
اینا کر کہ لوکی تینوں مٹر میرا کہین
اِس عاجز دے سینے اندر عشق دا دیپ جلا

تین شعر

اپنے اندر بیٹھا ہویا اپنے آپ نوں لبھاں
کھونجا کھونجا دل دا پھولاں اک اک پاپ نوں لبھاں
دل دے ٹھنڈے موسم نے تے مت ماری جے میری
عشق نے اگاں ایدھر لایناں، اودھر تاپ نوں لبھاں
کھا کھا حسد دا جسم تاں ہویا موٹا انت نہ کوئی
تنگ ہوئی پوشاک وی آکھے پورے ناپ نوں لبھاں

غزل

اُس دی مورت پوری جاچے
ساہنواں چے کستوری جاچے
رتی اکھ وڈیرے کیتی
ہاری دی مجبوری جاچے
ووٹ دا موسم نہ وی آوے
دیس میرا جمہوری جاچے
جس توں دنیا عاجز آئی
اوہو درد ضروری جاچے

اِکُو اِک خُدا

چیندے مَر دے فلک زمیں دا اِکُو اِک گواہ
مالک خالق ہر ذرے دا اِکُو اِک خُدا
ہر شے تیرا ذکر کریندی تیری دکھ ادا
مُفلس نوں جَد دین تے آویں کر دیناں اِس شاہ
میرے لیسے پیراں چے کر سفر دا زور عطا
رج کے مینوں اپنے گھر دی ربا جھلک دکھا
عطر بھرے جے ست سمندر مینوں ہون عطا
کعبے پاک دے لیڑے اُپر سبھے دیاں لٹا
دید نبیٰ دی ہر مسلم نوں سُننے وِچ کرا

ذکر ترے لئی ہر جا اللہ اسماں مسیت بنائی
 فیروی ساڈے سرتے ایڈی کاہتے آفت ڈھائی
 عاقل چُپ چپتے بیٹھے اندر دی گل سمجھن
 رو رو حمد خدا دی کردے خیر خدا توں منگن
 اللہ نال اوہناں دے جیہڑے صابر بن کے رہندے
 آل اولاداں مریاں وی تے آسجدے چے پیندے
 صبر دا جھنڈا اُچا رکھنا میرے دیس دے لوکو
 آگ غماں دی تھاں تھاں اس وچ اپنے ہنجو پھوکو
 رب اشارا کیتا دھرتی ہلی بندہ رووے
 ہو سکدا اے ایس بہانے ساڈا ایکا ہووے
 چل منور کس لنگوٹا چلے دیس بلاوے
 ساڈے تے اج دیس دی مٹی اپنا حق جتاوے

جیوے پاکستان

سرحد، پاک پنجاب تے یارو سندھ، بلوچستان
 چاہرے بھائیاں چھیاں پائیاں بنیا پاکستان
 میرے پاک وطن دی اللہ رکھے اُچی شان
 جیوے پاکستان اہ ساڈا جیوے پاکستان
 بچہ بچہ رانجھا ہو یا دیس اے ساڈی ہیر
 میلی اکھیں تنکن والے کھاون زہری تیر
 اسدے روپ سروپ دے اپراساں لٹائیے جان
 جیوے پاکستان اہ ساڈا جیوے پاکستان

مِل کے دل وی اک نہ ہوون
 ملنا گلنا، دوری جاپے
 چن منور ساتھ جے دیوے
 گھپ ہنیرا نوری جاپے

۲۰۰۵ء دے ماہ رمضان چے، دھرتی پاک
 تے وڈا بھوچال آیا۔ اودوں اہ نظم لئی

بھچال

لکھاں جام قضا دے پیتے لکھاں بے گھر ہوئے
 جیندے جیہڑے بچ گئے باقی دسدے جیویں موئے
 مٹھی نیندر غافل سٹے، کنے، رب جگائے
 سمجھے کون خدا دی مرضی، راز کسے نہ پائے
 بلبل اپنے گیت وی بھلی ویکھ کے ساڈی حالت
 دنیا بھر دی مدد وی لینی قیم وی رکھنی غیرت
 ایس طراں وی اللہ اپنے بندیاں نوں ازماندا
 فیر وی بندا سمجھ سکے نہ لکھ پواڑے پاندا
 چنے لوگ مصیبت چے نے روحاں دین دُہائی
 سارے ساڈے اپنے بچے ساڈے بھین تے بھائی
 کبے کاہتے کوہ زیناں گل سمجھ نہ آئی
 کبھڑا ساتھوں پاپ سی ہو یا کاہدی سزا سنائی
 پاپی لوکی سمجھی بیٹھے قہر اسماں تے آیا
 مومن آکھے سب کجھ لے کے دیوے رب سوایا

چن ستارے والا اس دا ساوا پٹا پرچم
امن سنیہاں دیوے سب نوں، اچا اڈے ہر دم
قوم منور اس دے دوویں رنگاں تے قربان
جیوے پاکستان اہ ساڈا جیوے پاکستان

غزل

اُس دی یاد دے دیک اُتے دتی چند لٹا
اہ خوشخبری اوس توں میں تاں رکھی سدا لکا
ہاڑ مہینے سکھر دوپہرے ایویں باہر نہ آ
روپ گلاب دے پھلاں ورگا جاوے نہ گملا
دھرتی دا تے تاپ نہ لتھا بدل ورھ ورھ جان
کیہہ بچھے گی اس دی ساڈے نیراں نال تھیا
الفت دا اک جگنو راتیں جگ گدا آوے
آکھے چن جے میتھوں وڈا مینوں کیہہ پرواہ
اپنی ذات دے بچھے لوکی لگ لگ جیندے رہن
کسے دے بچھے میں وی چھڈیا اپنا آپ گوا
میری خاطر اُس نے کوٹھے دیوے بال کے رکھے
انت نوں جاناں او تھے میں وی آندارہیا جے ساہ
دل میرا مصلوب منور انہونی گل آکھے
عیسیٰ نوں منسوب اے جیہڑی اوہی ملہم لیا

سُفنہ -- (نظم)

پہلی رات میں سُفنہ ڈٹھا
اک سی رڑا آمدان
ایدھرا ودھر ٹانویں ٹانویں
کچے کھڑے مکان
پانی پایا وچ مدانے

بابا بیجے رُکھ

بابے داتے دل سی کہندا
کدی تے لوکی لین گے
رُکھ دی چھاں داسکھ

دوجی رات میں سُفنہ ڈٹھا

وڈا ہویا رُکھ

آل دوالے پتے کھلے

پت جھڑا سی دُکھ

پنجست بندے رُکھ تے بیٹھے

لے کے ہتھ گھاڑے

ڈالی ڈالی کٹے

ڈالی ڈالی وڈھے

تیجی رات میں سُفنہ ڈٹھا

رُکھ سی رہیا اڈھا

چوتھا سُفنہ کدی نہ ڈٹھا
چوتھی رات کدی نہ آئی

فیر کیہہ ہو یا؟
سارے سمجھن
سارے جانن
مٹھی نیندر کدی نہ آئی
سُفنے نوں میں ترساں
سُفنہ اون نوں تر سے
نہ سونواں نہ سُفنہ آوے

گیت

آ جا ہُن پر دیسی یارا کھیت گیا اے پک
رستے تک تیرے سبناں اکھیاں گئیاں تھک
ساری ساری رات میں جاگاں دل ہو یا بے چین
کاں وی سارے چُپ بنیرے روون میرے نین
خون رگاں دا چھلاں مارے چکّن پاندا وین
سک سک تیرے باجّ اہ پنڈا ہو یا جیویں ککھ
آ جا ہُن پر دیسی یارا کھیت گیا اے پک
رستے تک تیرے سبناں اکھیاں گئیاں تھک

جیویں کھد رکھدا
گباہ اک مدانے بیٹھا
اک انجانا بھائی
ہائے ہائے کردا آنداء
”رُکھ بابے دا کٹ دیاں ڈُگا
ہڈی ریڑھ ترائی
ہُن عقل چا آئی
کیہہ اے پپر پرائی!“
کھلی اکھ تے سُفنہ ٹٹھا
لوکاں دسیا
ہر تھاں جے ہر تال
سرکاں اُپر نعرے
بندا بندا مارے
ہر مدرستہ بند
سب سکولاں چھٹھی
بند جے ہٹی ہٹی
بیٹھے گھر گھر بچے
سُفنے میرے سچے
رُکھ کیہہ سی!؟
رُکھ پنجابی بولی سی
اوہنوں کٹن والے وی
اوہنوں وڈھن والے وی
اوہنوں بچن والے سن

دل نوں یاد ہمیشہ ریہندے تھتھلے تھتھلے بول
 قسمت مینوں کیس بزارے سٹیا آن لیا
 جتھے اپنے آپ نوں وچپاں رتی رتی تول
 وہم میرے دے اوکھے پینڈے لگی اے ترہیا
 کھوہ مٹھا اے یاداں بھریا، پیواں بھر بھر ڈول
 سُننے دے وچ لکھاں موتی میں وی دواں اُگا
 اس دی اے تعبیر منور اٹاں وٹے رول

غزل

سب اسمائیں تارے دھپاں وچ گواچے
 بدّل کالے کالے رتیاں وچ گواچے
 غیراں پوڑی لائی تارے توڑ لیا
 ساڈے ہیرے کنے ریتاں وچ گواچے
 اساں بہتر بھانویں، کلمہ اگو پڑھے
 کلمہ پڑھ کے کاہتے پٹاں وچ گواچے !!
 رانجھے اوہ بن بیٹھے آپ سی جیہڑے کھیڑے
 ہیراں دے متوٹی گتیاں وچ گواچے
 راز حقیقت والے آخر کھل ای جانے
 اچے تے نین وچارے خاباں وچ گواچے
 اساں امیدیں لایاں، آون مومن بندے !
 سانوں موڑ لیاون آساں وچ گواچے
 دھی رانی دے کر کے ہتھ منور پیلے
 پھر ظالم نہ ڈٹھے پٹاں وچ گواچے

روپ مرا اے تینوں تک دا، رستے تکلن گہنے
 بجن تیرے ہجر دے دکھڑے ہو رکدوں تک سہنے!
 ہو رکدوں تک نیراں دے نے کھالے چل دے رہنے
 کجھ تے توں وی میری خاطر پاس وفا دار کھ
 آ جا ہُن پردیسی یارا کھیت گیا اے پک
 رستے تک تیرے بجاں اکھیاں گنیاں تھک

تھیلا بھریا چٹھیاں لے کے جد ہرکارا آندا
 اج وی تیرا کجھ نہ آیا دوروں ای کہہ جاندا
 دُکھاں بھریا اہ دل میرا گیت الم دے گاندا
 کجھ تے ہُن پردیسوں آ کے حال مرا وی تک
 آ جا ہُن پردیسی یارا کھیت گیا اے پک
 رستے تک تیرے بجاں اکھیاں گنیاں تھک

غزل

پانی لے کے سُننے دا تے وچ تعبیراں کھول
 مٹھا اے کہ کھٹا شربت، راز حقیقت کھول
 کوڑے لُونے ورت کے اکھر مٹھی غزل بنا
 موہاں تے نے چڑھن نوں ترسے ماں بولی دے بول
 باغاں دے وچ رنگ رنگیلے موسم دی مسکان
 پھلاں نوں وی تلی آکھے توں وی تے کجھ بول
 بچپن مینوں اپنی گودی لے کے کیتا پیار

ڈر دا پنڈ وڈیرے توں
 چکن ہیراں کھیڑے توں
 سچ نوں منزل لہجھے نہ
 رستے ٹیڑھے میڑھے توں
 شاماں پین تے لگ جاندا
 سورج ڈر دا نہیرے توں
 رو رو آئیاں یاداں نے
 سورج دے سُنے ویبھڑے توں
 سچن مڑ نہ آون گے
 چیکے کاگ ہیرے توں
 وچ کے گائیاں لسی دی
 آس نہ رکھ وچھیرے توں
 سارے گن ای ڈورے نے
 اکھ نہ دیکھے نیڑے توں
 ہر نعمت مل جاندی اے
 اک مولیٰ دے ڈیرے توں
 کتاں پانی ڈھونگا اے!
 چچھو ڈبے بیڑے توں
 کد منور نکلیں گا ؟
 دو نیناں دے گھیرے توں !

غزل

شرّ دی دھرتی چھڈ، تے سوچ !
 ہو کے سب توں اڈ تے سوچ
 رب نبیٰ دا کلمہ پڑھ
 پاپ دا گاٹا وڈھ تے سوچ
 جھوٹھ دے اُچے پربت اُپر
 سچ دا جھنڈا گڈھ تے سوچ
 ’ست ہری اکال‘ دا مطلب !
 جھوٹھ دلاں چوں کڈھ تے سوچ
 لوکی تینوں پیار کرن گے
 اپنے بازو اڈھ تے سوچ
 بوء کے بیء انصاف دا پہلے
 فصل خوشی دی وڈھ تے سوچ
 اوکھے عشق دے رستے کئے
 اہ تڑوا کے ہڈ تے سوچ
 کتھے دَبے پپر منور
 ڈھونگا ٹوآ کڈھ تے سوچ

غزل

ڈریں نہ گھپ ہنیرے توں
 رکھیں آس سویرے توں

ریتاں ورگی سوچ منور
چلے واء تے بکھر جاوے

غزل

ہُن تے ایس زمین تے اینج دا کم دکھا
قاتل اپنے جرم دی کٹے کدی سزا
دل اپنے دے درد نوں کد تک پھراں لکا
سوچ دے جنگل پہونچ کے دتی یاد گوا
تاہنگاں ستیاں اکھ چے ہُن تے آن جگا
نیند مری نوں ہور نہ جھوٹھے خاب تگا
ظالم گل جہان دے سر تے لئے بٹھا
ہُن دل روندنا چکیداء کر امداد خُدا !
اپنے گھر دے نور نے اگاں دتیاں لا
ہنجو رو رو پچھدے، ”دیئے اگ بُجھا؟“
ہُن منور سوچ کے سینے جھاتی پا
روون پٹن واسطے ڈھارا وکھ بنا

غزل

اپنے گل چے کسے دا پھندا
اہ جے میرے ورگا بندہ !
خود اوہ ٹھوٹھا لے کے پھر دا
سانوں دیوے راج دہر دا

غزل

بھیڑا ہندا چنگا ہندا
بندہ رنگ برنگا ہندا
اُسدی زلف سنوار کے رکھدا
دل میرا جے کنگا ہندا
دل تیرے چوں اوکھا جاندا
لفظ مرا جے لنگا ہندا
دل کھوٹے چوں میل نہ جاندا
لکھ اشنان وی گنگا ہندا
نفرت دا جے لہماں جَبہ
اندرواندری ننگا ہندا
اِکو گل فسادی سوچے
شہر چے کیویں دنگا ہندا !

غزل

بندہ سولی تے چڑھ جاوے
ویلا آہاں توں ڈر جاوے
باہروں خوف جو دل وچ آیا
اوہو نال مرے گھر جاوے
بھار اداسی دا اے چکپا
سر توں لٹھے کدھر جاوے
ٹٹے پھٹے رستے اُتے
یار توں مِتّر نکھر جاوے

| | | | |
|--------|--------|----------|------------------------------|
| گھلے | دے | غم | پتہ نہ لگے دیئے کتھے |
| ٹٹا | دا | سوچ | ہر ”چیلن“ تے منکن چندہ |
| کھڑونا | دا | کچ | اُس نے ہر تھان نیہرا پایا |
| ٹٹا | چھٹھا، | ہتھوں | سانوں نیہرے وچ وی دھیدا |
| کے | دا | صبر | آپ وکیل تے آپے مجرم |
| ٹٹا | روزہ | رند | آپ ای منصف بنیا پھر دا |
| سگا | دا | رُکھ | ہر شیشے تے گھٹا مٹی |
| ٹٹا | پتا | یاد | صاف کسے دا منہ نہ دسدا |
| چلی | دی | موت | سانوں نیواں ویکھن والا |
| ٹٹا | اک | اک | کاہتے اڈیاں چک چک ویہندا |
| ہتھوں | دے | ”سونامی“ | سوچاں نوں ہُن مانجھ کے رکھیں |
| ٹٹا | بندہ | بندہ | بھانڈا من دا بے کر گندا |
| پانی | منور | پہیت | رولا گھر دے وچ منور |
| ٹٹا | اک | پھر | اک اک اکھر باہر سُن دا |

غزل

سوچ دا اُلٹا رستہ نکلے
 کگڑو وچوں آندا نکلے
 جس نوں اکھیاں اندر رکھاں
 اوہ نظراں دا دھوکھا نکلے
 جس جس نے وی امرت پیتا
 سارے بندے مُردہ نکلے

غزل

ایہہ نہیں شیشہ ٹٹا
 اہ دل دا بھانڈا ٹٹا
 عقل تے روڑے وچے
 اچّا سَفنہ ٹٹا
 فصل خیال دی رُڑھ گئی
 اکھ دا ناکا ٹٹا

بڈھا لگے مُنڈا جس وِچ
 کوئی اجیہا شیشہ نکلے
 پھول کے ساری دنیا دیکھی
 کوئی تے کم دا بندہ نکلے
 لفظ منور سدھا لکھاں
 فر کیوں معنی اُلٹا نکلے

لُون (نمک)

کہیہ اے چیز میں دَسدا لُون
 سب جساماں چے وَسدا لُون
 لا زنگال تے کھنڈی کردا
 تیغ وی ساتھوں کھس دا لُون
 خون دا چلّ تیز چلا کے
 تیر دلاں تے گسدا لُون
 ہانڈی وِچ پیا جے بوہتا
 ووہٹی رووے ہس دا لُون
 تھوڑا کھانا لُون اے چنگا
 نساں چے آکھے نَسدا لُون
 چسکے لے لے صفتاں کردا
 جس وی کھاہدا سَس دا لُون
 کیویں سانجھاں کھنگ منور
 جے کر سنگھ چے پھس دا لُون

غزل

دل دا راز لکویئے کِداں
 پیار دا بُوہا ڈھویئے کِداں
 قاضی توں وی حق نہ ملیا
 اپنے حق نوں کھویئے کِداں
 اہ تے میری اپنی میت
 اس میت تے رویئے کِداں
 قحط پیا اے اکھیاں اندر
 ہنجو ہار پرویئے کِداں
 جس رُکھ دی اے نسل نہ باقی
 اُس دا بیء ہن بویئے کِداں
 عشق منور داغی کیتا
 گُوہرا داغ اے ڈھویئے کِداں

غزل

نہ کسے دی مرضی نال چلے
 اہ ویلا اپنی چال چلے
 کہیہ پڑھنا بال سکولاں چے
 جد چھٹی سارا سال چلے
 کوئی دبے گچی سپنی دی
 کوئی سب حسد دا پال چلے
 بازار دی رونق کہیہ رہی
 جے مُڑ مُڑ کے ہڑتال چلے

وک گئے ڈنگر کھیت منور
سبز گتاوا کیوں کریئے

غزل

سچ نال جد وی رچھڑ پیندا
جھوٹھ دے منہ تے تھپڑ پیندا
دھوکھا اکھیاں نال جے ہووے
نیراں دے تھاں جھکڑ پیندا
بھیڑے وقت نوں کون بلاندا
آپے ہر تھاں اپڑ پیندا
جس توں دہشت لوکی کھاندے
اوسے دے سر پگڑ پیندا
کتا مالک نال جے ہووے
شیراں نال وی آکڑ پیندا
اندر لفظ منور چھن
باہر گھٹا چکڑ پیندا

غزل

پت جھڑ دی سی نیھری
کر گئی لُنڈی پیری
دنیا اے ہر جائی
نہ تیری نہ میری

اج قتل دا وڈا ایہہ کارن
خود منصف قاتل نال چلے
دوجے دے بھڑولے بھر کے تے
مُفلس دی روٹی دال چلے
کتے نہراں پانی چھل مارے
نہ کسے دا سکا کھال چلے
نفرت دے جوٹھے بھانڈے نوں
کوئی اُلفت نال ہنگال چلے
اس رات منور کالی چے
اک اساں وی دیوا بال چلے

غزل

کھیل تماشہ کیوں کریئے
اُس تے دعویٰ کیوں کریئے
لال سیاہی مٹ نہ سکدی
پتر ساوا کیوں کریئے
ڈینگئی چال اے سدھی کرنی
بول بھراوا کیوں کریئے
شعر ترا نہ پلے پیندا
واہ واہ شاوا کیوں کریئے
بے درداں دی دُنیا ساری
درد مٹاوا کیوں کریئے

پرکھاں نوں پرکھے کہیہ
ہانی آکھاں نوں کس
اگے سبھاں کے ہس
گل لکانی دی راز
توں پہلاں یار بنان
نبھانی یاری یاری

مستی، ہر خرمستی
دی اکھ اہ پھیری
فقیراں حال والا
لائیے گلیاں پھیری
دی اے دھرتی
بندے فانی گھیری
کے چھٹی پاویں
شان سینے اچیری
کما د زید اگاندا
بکر کھاوے گنڈیری
منور پھل سمجھے
دی کنڈیاں ڈھیری

غزل

جھوٹی غیرت اُسنوں کھولن دَوے نہ لب
پورا ہون نہ دیوے ایہہ میرا مطلب
سمجھ گئے جد لوکی اُسدی سب مکاری
چتّ دین نہ اُسنوں لفظاں دے کرتب
میرے پیراں تھلے سفر ہمیشہ رہندا
ٹٹ جانے سب رستے چسِدن لکھیا رب
اوہ میرا اے بلی بوہت پرانا فر وی
سانوں ملن نہ دیندا وڈا اے منصب
اوکھی نہیں بجھانی تھان تھان اگ منور
ٹھنڈی ہون نہ دیندے سُنیا ایں مذہب !!
دین دھرم تے یارا لفظ خدائی ہوندے
اپنی وچلی اگ مٹی دے وچ دَب

غزل

کہہ کے اگ نوں پانی
بس ایویں گل گوانی
سوں گئی روپ دی رانی
چیوندی روپ کہانی
کیویں رڑکا لگے
چاٹی باجج مدھانی
کلّیاں سوچاں کون
چیویں گونج نمائی

آس دا پربت ریت دا تگے ول اسمان
بدل و لیں وکھ کے ہو جاندا سیراب

غزل

حرف حرف نوں توی جاندا
ذہن اساڈا جھولی جاندا
خاموشی نوں ترس گیا ہاں
کن چے کوئی بولی جاندا
اک وفا دی خاطر بندا
خون پسینہ رولی جاندا
سچی گل اوہ لبھ دا پھر دا
لکھ کتاباں پھولی جاندا
اک یقین دا پنچھی بیٹھا
وہم دا پر پر توی جاندا
کنے زخم منور منہ تے
راز اوہ شیشہ کھولی جاندا

غزل

اوہ اک خاص محل وچ رہندا
دل دے تے تھل وچ رہندا
اُس دی قسمت کئی چنگی
ہر حاسد دی گل وچ رہندا

غزل

راز نوں پہلے دل وچ رکھیا فیر اجاگر ہویا
نہرے اندر چھیاں لائیاں فیر منور ہویا
ننگے سر میں بیٹھا ساں تے اچا اچا لگا
دُشمن نے جد گلاہ پایا فیر برابر ہویا
بوہراں تھلے پیٹھن والے گل سیانی کیتی
برگد دی ہُن ریت نہ باقی وقت صنوبر ہویا

ٹٹے بوہے باری ویکھاں اندرواندری روواں
ہر گھر دا جے فتنہ برپا میرے اندر ہویا
لیڑے پاٹے وکھ منور اگو گل چا کیتی
اک قطرے دے اندر بیٹھا اک سمندر ہویا

غزل

ہنجو اُس رُخسار تے آون لئی بے تاب
لُس لُس کردے انگ دا رکھے کون حساب
وگدے آھر و نال جے دھرتی دا اشنان
سکے منظر یاد دے ہو جاندا شاداب
پڑی کاغذ نال ہُن کر کے رکھ تیار
مینہ و سے بن جاوننے گلیاں وچ تلاب
منہ تے تسبیح رب دی اکھاں ہون حران
ہتھ لہو معصوم دا تے متھے تے محراب

جس دا غصہ ہر پل اُبلے
 اوہ ساگر دی چھل وچ رہندا
 دل میرا مالا دا منکا
 کسے فقیر دے گل وچ رہندا
 جیس زبان چوں مٹھا ڈھلے
 اوہ ہر شیریں پھل وچ رہندا
 چننا عشق دی جس نوں لگی
 اوہ زلفاں دے ول وچ رہندا
 رنگ منور دا اے کالا
 اکھیاں دے کاجل وچ رہندا

غزل
 دُھپ دسراں تے چل دی
 دن دا رُوپ بدل دی
 پانی نوں وی ساڑے
 ماڑی قسمت تھل دی
 اندر کدی نہ بیھندی
 باہر دُھپ ٹہل دی
 مَورکھ قدر نہ پاندا
 کسے وی چنگی گل دی
 حکم ہووے تے وے
 ایہو صفت بدل دی
 ہونی ہو کے رہندی
 اہ نہ سر توں ٹل دی
 عشق دی اگ منور
 کس نے ڈٹھی بل دی

غزل

پانی بے کر اُچا ہویا
 رُڑھ پڑ جاسی جو گجھ بویا
 خوشی غمی دا پتا نہ لگا
 نہ ہسیا تے نہ اوہ رویا
 جنگل وچ سی کلم کلا
 کس ڈٹھا اوہ چیندا مویا
 گجھ نہیں میرا لگ دا، کاہتے
 میرا بیڑا اوس ڈبویا !
 دھرتی ساری پتھر کنڈے
 دل کملا سی اس تے سویا

غزل

جد نظر نوں گھیرے جالا
 فر چانن دس دا کالا
 نہ دل دا بُوہا کھلے
 رب آپ بے لایا تالا

نیہرے دی ہر بستی اندر
 بندہ نور منارا منگے
 جو آسیب نوں مار مُکاوے
 جادوگر اوہ بھارا منگے
 ساگر اندر چھال وی مارے
 ڈر کے فیر کنارا منگے
 زلف دی ناگن قابو کرنی
 رانجھا بین پٹارا منگے
 کھوٹ پناں جو گہنے وپیچے
 گاہک اوہ سُنیا را منگے
 کر کے ”میک آپ“ یار منور
 رنگ تے روپ اُدھارا منگے

سب کھیت وصل دے سکے
 وچ بجر دا وگدا کھالا
 فر گھر گھر اگاں لگن
 جد روح نوں لگے پالا
 ہر اکھ چوں چوندا جاوے
 اک سدھراں دا پرنا لا
 سب چور اچلے آکھن
 بس ایہو کم سوکھالا
 کر عقل دی گل منور
 پر دیکھ کے آل دوالا

غزل

جگنو جیھا اشارا منگے
 لوزگاں دا لشکارا منگے
 جاگ کے خاب دوبارا منگے
 دن ویلے وی تارا منگے
 اج عاشق محبوبہ کولوں
 اُچا محل چوبارا منگے
 شادی توں وی پہلے لاہڑا
 لتاں کار ہلارا منگے
 حاسد جھپی پا پا مل دا
 دل اُس توں چھڑکارا منگے

ماں دی یاد

(نظم)

خاب چے یاد تے جاگ چے یاد
 ماں دی میرے بھاگ چے یاد
 تڑکے مکھن وچ، تے راتیں
 دُدھ نوں لگی جاگ چے یاد
 پوہ دی ٹھنڈ نوں تپتی رکھے
 پھگن چیترا ماگھ چے یاد

| | | |
|-------|-------|-------|
| اُپر | دھرتی | ازلوں |
| پہچان | دی | الفت |
| تے | منہ | بچے |
| مسکان | دی | اوسے |
| لکار | تے | عرشاں |
| سرکار | سچی | ماں |
| رہبر | وڈی | توں |
| در | دا | اس |
| اُتے | توں | سیساں |
| منور | سیس | دی |
| ہار | منے | نہ |
| سرکار | سچی | ماں |

مکئی دی جد روٹی کھاواں
 مارے مہکاں ساگ چے یاد
 غم دے سجرے ساز منور
 ہنجو بھر دی راگ چے یاد

ماں سچی سرکار۔۔ (نظم)

| | | |
|-------|-------|-------|
| سچا | سچا | پیار |
| ماں | اُچی | سرکار |
| ہر | گھر | دی |
| اس | دے | ہتھ |
| کسے | مصوّر | ہتھوں |
| بن | دی | نہ |
| ڈاڈھا | جے | کردار |
| ماں | سچی | سرکار |
| اہ | جے | رب |
| پیراں | تھلے | رحمت |
| پھکی | رب | نہ |
| گوہڑی | ممتا | پاندا |
| پھلاں | دی | رنگت |
| ماں | سچی | مہکار |
| اللہ | دا | سرکار |
| وکھری | وکھری | فرمان |
| | | شان |

غزل

| | | |
|--------|--------|--------|
| لگیاں | تاڑے | اکھیاں |
| لگیاں | ساڑے | رُتاں |
| لائے | ڈیرے | موتاں |
| لگیاں | ہاڑے | ناراں |
| زُلفاں | وانگوں | ناگن |
| لگیاں | پٹارے | بند |
| بھیڈاں | چے | یاد |
| لگیاں | باڑے | روون |

پھل وی کنڈے لاگے
 پڑ توں ہارا لگا
 رات دا بدل چاہے
 چن تے گارا لگا
 دُبدے نوں اک تھیلا
 جین سہارا لگا
 تک کے اُسنوں دل دل
 کمبدا پارا لگا
 مینوں جگ دا ہاسا
 غم دا مارا لگا
 عشق منور کیتا
 لبناں لارا لگا

غزل

کالے کالے اکھر کئے
 ادھی رات دے منظر کئے
 باز شطانی توں نہ آوے
 بندے اندر باندر کئے
 بلاں اُپر اللہ اللہ
 سوچاں اندر آزر کئے
 دُکھ مرے جے پھلاں ورگے
 کنڈے چُچھن دے ڈر کئے

جوکاں لہو چا پیتا
 فیر گھراڑے لکیاں

غزل

کلم کلا سگا رُکھ
 پت جھڑ دا اے اگو دُکھ
 سپاں نوں جے میت بنائیے
 ماں دی اُجڑ جاندی کُکھ
 ڈھڈ بھر کھاہدی اگ حسد دی
 مٹ نہ فر وی دل دی پُکھ
 لیراں ویکھ کے لیڑے میرے
 سب نے پھیرے میتھوں مکھ
 جیہڑا دل نوں دُکھی رکھے
 ایداں دا کہیہ کریئے سُکھ
 آرا ویکھ کے ہتھ کسے دے
 ڈھائیں مار کے روندے رُکھ
 شیشے وِج منور دُٹھا
 جھڑیاں اندر ہسن دُکھ

غزل

دھوکھا بھارا لگا
 جگنو تارا لگا

غزل

دیوا ساڈا نیھرا ساڈا
 نیھرے بعد سویرا ساڈا
 چننا اُسنوں آپ نہ آیا
 آکھے ٹیھڈا ویہڑا ساڈا
 اک اک ہنجو موتی بنیا
 اکھوں ڈگا جیہڑا ساڈا
 بجر اساڈا گھوڑی چڑھیا
 یاداں بنیاں سہرا ساڈا
 بدخواہاں نوں سوچیں پائیے
 اہ وی کم جتھیرا ساڈا
 اِگو روح اے ساڈے اندر
 اِگو بُت اے تیرا ساڈا
 اپنے دل ای ہجرت کیتی
 اپنا سینہ ڈیرا ساڈا
 کاغذ دی اک کشتی خاطر
 کسے ڈبویا بیڑا ساڈا
 سون نہ اُسنوں دَوے منور
 ہر سُنھے چے پھیرا ساڈا

وگدی کالی نیھری پچھے
 راہی پونج سکے گھر کنے !
 یاد سنیہاں بن بن اُڈی
 ایس کبوتر دے پد کنے
 گن کے دسین یار منور
 ہنجو وچ سمندر کنے

غزل

پہلے عشق نے جگ بھلایا
 پھر معشوق نے مار مُکایا
 ایناں ظلم کدے نہ ڈٹھا
 جتاں سونامی نے ڈھایا
 خاباں دا ہر محل چُبارا
 ڈھایا، اُسے منٹ نہ لایا
 ساڈے ہتھوں امرت پیتا
 سانوں مٹھا زہر پلایا
 اک فقیر میں بھُکا ماڑا
 لٹن کون لٹیرا آیا
 کس نے تینوں دھوکھے دتے
 کون ترا سی اوہ ماں جایا
 شیشے وچ منور تیتے
 کدے نہ رہندا روپ سوایا

غزل

| | | | | | | |
|-------|---------|-------|-------|-------|-------|-------|
| سر | بھانویں | پڑوا | اک | ملاح | سفینے | وچ |
| اپنی | پگ | بچا | جیویں | ساہ | نے | وچ |
| چپ | چپان | مکا | یاد | تیری | دا | اولا |
| کوئی | تے | نعرہ | برچھی | کھبے | سینے | وچ |
| کتھے | مری | ہوا | دھپ | حقیقت | جان | گئی |
| رک | دے | جاندے | خوشبو | کیس | پسینے | وچ |
| پڑاں | سینے | لگیاں | روٹی | دال | اے | جسماں |
| اسدی | درد | دوا | روح | دا | ریزق | مدینے |
| جیندے | رہن | دی | قلم | نے | چوری | کر |
| دتی | دھون | کٹا | اکھر | اُگیا | سینے | وچ |
| کملے | لبھدے | پھردے | دکھ | صدی | دا | سہندی |
| پتھر | وچ | خدا | دُنیا | اج | مہینے | وچ |
| وجدی | رنگ | اولا | چن | توں | جگنو | تھلے |
| سر | چے | راکھ | مارے | چمک | زمینے | وچ |

| | | | |
|--------|------|------|-------|
| منزل | نوں | اوہ | ٹُریا |
| پیریں | بیڑی | پا | کیتے |
| نہریاں | کرتب | بجھا | منور |
| شامیں | دیپ | لوک | چاء |
| پینڈو | شہری | | |
| پالن | | | |

غزل

مانگ دا لال سیندور
 اہ کس دے خون دا نور ؟
 اہ کیہ نے خود کُش حملے ؟
 کیوں اجر اے جنت حور ؟

منہ دے ہا سے دھوکے دتے
 غم اکھیاں چوں ڈھل جائے گا
 نویں کہانی کاغذ منگے
 پہلا لکھیا ڈھل جائے گا
 ساڈی یاد کیہہ اُسنوں آنی
 خاب سمجھ کے بھل جائے گا

اہ کیہہ اے حرف تمنا ؟
 میں چکھن تے مجبور !
 نہ موسیٰ مُڑ مُڑ آوے !
 نہ جلوہ پر بت طور !
 پڑھ رب نبیٰ دا کلمہ
 بھر سینے اکھیاں نور
 ہر شہر دا ہر ہر ہاسا
 ہن روون تے مجبور
 اج خوشی دا ہر ہر لمحہ
 اج خوشیاں توں ای دور
 ایہہ دوویں پھل تے کنڈے
 اج زخماں نال نے چور
 مرا ذہن منور سالم
 پڑھ دل تے پھٹ ضرور

غزل

سُتھری صاف پوشاک
 پنڈے تے کیوں خاک!
 پنڈ چے رہنا سوکھا
 شہر نیں دہشت ناک
 پتھر ڈُبوں بچیا
 ہر لکڑی تیراک
 جھڑک فقیر نوں مارے
 ہر ظالم سفاک
 میں دی اک فقیر
 ہو یا نہ ادراک
 دل وچ کاہتے کینہ
 گلاں نے جد پاک
 نام منور احمد
 اک شاعر بے باک

غزل

خاک چے دل جد رُل جائے گا
 رنگ حسد دا ڈھل جائے گا
 ہو یا ترکا تارا ستا
 رات غماں دی بھل جائے گا
 کالی شام تے کرناں ڈھلن
 کالا منظر ڈھل جائے گا

ہتھ نوں ہتھ نہ دسدا ربّا
 نیھرے نوں ہُن چانن کردے
 میں آں کیہہ میں گُجھ نہ سمجھاں
 مینوں میری آپ خبر دے
 کورا کاغذ وی پڑھ جاواں
 اک اجیہی خاص نظر دے
 بخش توفیق منور لکھے
 لکھاں ورقے حمد ذکر دے

غزل

زیر دا مسلہ زبر دا مسلہ
 باہر دا مسلہ گھر دا مسلہ
 مورت دا وی رنگ نہ دھیدا
 کاریگر دے ہنر دا مسلہ
 گندھ ہواواں روکی جاندی
 کندھ نوں باری در دا مسلہ
 بدّل ورھیا مدتاں ہونیاں
 پانی باجج شجر دا مسلہ
 سوچاں خاب چے قیدی ہونیاں
 کھلی اکھ سحر دا مسلہ
 اپنی ذات توں باہر منور
 سُننے وِچ سفر دا مسلہ

غزل

سجّے سجّے زخم لُح
 قلم چُک تے نظم لُح
 اسماناں توں میرے ناں
 خاباں دی اک بزم لُح
 میری رام کہانی سُن
 عشق میرے تے ختم لُح
 دُوری نوں نزدیکی کہہ
 رسم لئی بس رسم لُح
 دُھپ تے برفاں ورگی ہوئی
 چن دا چانن گرم لُح
 کدے منور پیار نہ کیتا !
 اہ گل کھا کے قسم لُح

غزل

گھرے دے وِچ سمندر بھر دے
 انہونی نوں ہونی کر دے
 آکھاں میں لیک اے مولی !
 درشن دے دے اپنے گھر دے
 اُچا اُچا میں وی اڈاں
 مینوں شکرے ورگے پَر دے

درد دِلاں نوں مٹھا لگا
 ہر رشتہ ای کھارا لگا
 مِل کے وچھڑ جانا اوہدا
 مینوں جھوٹھا سُنہ لگا
 دھرتی پانی دا گھٹ منگے
 ساگر ریت دا صحرا لگا
 بندے اندروں ستے لگے
 عشق دا سودا مہنگا لگا
 پارے ورگا لہو منور
 سب نظراں نوں تھر دا لگا

غزل

پھٹ دِلاں تے لاون آیا
 خاک چے چند ملاون آیا
 بجن پرت کے جاون آیا
 سدھراں انج مٹاون آیا
 جسدی نہ تعبیر نہ مطلب
 جھوٹھا خاب دکھاون آیا
 رام گیا تے دِلاں دے اندر
 حاکم بن کے راون آیا
 گلی محلے اگاں لکیاں
 اہ کسراں دا ساون آیا

غزل

ہنجو جیہڑا اکھ وچ تر دا
 راہی ایہو خاص جگر دا
 دل درویش اے چلدا پھر دا
 اہ خسرو اے کیس نگر دا !
 جسدے سر تے چھت نہ ٹھیرے
 اُسدے دل چے درد ٹھہر دا
 بچپن والا پنڈ گواچا
 لبھان پیری ہتھوں ڈر دا
 باھروں بھانویں بوہا ٹٹھا
 حال منور چنگا گھر دا

غزل

طوفاناں دا دھکا لگا
 اکھ چے ساگر دُبا لگا
 سوچاں نوں جد دھوکھا لگا
 رنگ پھلاں دا پھگا لگا
 اج محل نوں کانا لگا
 کیس غریب دا ہوکا لگا !
 ہٹ ظلم دا وڈا لگا
 خوشی دا چوندا کھوکھا لگا

اُلفت دا اک گیت منور
جھوٹھا عاشق گاؤن آیا

پاکاں اُپر ہنجو
لیندے پینگ ہلارے
اُچی سوچ دا پنچھی
اُڈے پنکھ کھلارے
پھُل تے بیٹھا بھونرا
دل مہکاں تے وارے
دیکھ کے روندی ودوا
ساگر ٹھاٹھاں مارے
ہیرے ورگے اکھر
لبھن گیت وچارے
چھانواں دھپ تے سورج
سب نیندر دے مارے
غزل نے ”جیناں“ پائیاں
لاہ کے شوخ غرارے
میرے شعر منور
دیندے لفظ ادھارے

”جیناں“: Jeans

غزل

کیہ سچرا سورج دن کڈھے
اہ نہیرے وچوں جن کڈھے
کوئی کڈھے معنے فر سمجھے
کوئی سمجھے معنے بن کڈھے
کوئی ایس دوانی دنیا چوں
دو چار سیانے گن کڈھے
کوئی اگو واحد رب منے
کوئی واحد چوں وی تن کڈھے
اک بابو پہلے پھُل توڑے
فر کالر وچوں چن کڈھے
اوہ یاد منور آندے نے
جو نال ترے سن دن کڈھے

غزل

ست افلاک دے تارے
چن دے راج دلارے
اکھوں وگ دے دھارے
کاھدا غم مٹیارے !

نظم

کیوں روناں ایں!
کیوں روناں ایں؟
ہنجوتیرے کیہ دس دے نیں؟
لُونے لُونے مینھوس دے نیں

کیوں روناں ایں؟

میں نہیں روناں!

میں کیوں روناں؟

اتھرو میرے کچھ دس دے نیں!

دُشمن میرا چلا گیا اے!

کتھے؟

جتھے جا کے مُڑ نہیں آنا!

جتھے سبھاں وی ٹُر جانا

اللہ تینوں راضی رکھے

جتھی تیری بازی رکھے

نیراں دے کیوں ہار پروویں

توں نہیں رویا ! توں کیوں روویں؟